

VERSE VOEDING VOOR HONDEN, EEN GEZOND EN VOLWAARDIG ALTERNATIEF.

Het spookt al een tijdje door mijn hoofd om hier iets over op papier te zetten. Een gesprek met mijn dierenarts en verschillende hondenbaasjes deed me nogmaals inzien dat vers voeren totaal niet is ingeburgerd, of zelfs totaal niet is gekend. Het is hier niet mijn bedoeling om andere voedingen in een slecht daglicht te stellen, maar hoe meer je over hondenvoeding leest, hoe meer vragen je je begint te stellen.

De meeste hondenbaasjes zijn vertrouwd met brokken, blikvoeding; en voedingen uit “versheidspakjes/doosjes” zijn door de meesten ook wel gekend. Maar als je zegt dat je verse voeding geeft, dan stuit je op enorm ongeloof of je krijgt een verontwaardigde blik. Er wordt je soms wel eens aangesmeerd dat je je hond ontzegt van de benodigde voedingsstoffen en vitaminen. Maar niks is minder waar. En wat vooral blijkt is, “ongekend in onbemind”.

A. WAAROM IS VERSE VOEDING GEZOND?

1. Bevat goede bacteriën en enzymen die de hond nodig heeft voor een sterke darmflora.
2. Bevat natuurlijke vitamines en mineralen welke beter worden opgenomen door het lichaam.
3. Bevat geen geur-, kleur- en smaakstoffen of bewaarmiddelen.
4. Is van dierlijke oorsprong en niet chemisch samengesteld, want wist u dat bij het maken van brokken bijna geen vlees te pas komt?
5. Bevat geen bind/vulmiddelen.
6. Stimuleert de werking van de maag waardoor de kans op maagtorsie aanzienlijk afneemt.
7. Ontlast de nieren door de natuurlijke aanwezigheid van vocht, opname door aan eiwit gebonden vocht wordt beter opgenomen dan uit drinkwater.

B. ENKELE VOORDELEN:

1. Een mooiere huid en vacht.
2. Beter functionerende organen.
3. Mooiere tanden en minder tandplaque in vele gevallen, wel zijn er individuele verschillen (al dan niet ras- of leeftijdsgebonden).
4. Meer energie, of juist rustiger doordat je hond beter in zijn vel zit.
5. Een stevigere, compactere ontlasting, welke minder ruikt en minder is in hoeveelheid. Dit doordat de verteerbaarheid van versvoer groter is. De stoelgang kan verschillen van kleur en vastheid naargelang wat er die dag (of de dag voordien) op het menu stond. Een botmaaltijd zal vastere stoelgang geven, een orgaanmaaltijd zal daarentegen het geheel zachter maken.
6. Minder last met anaalklieren.
7. Minder problemen hebben met de blaas en nieren zoals blaas/nierstenen (door een juiste pH waarde en goede balans).
8. Pups groeien langzamer op, zonder skeletproblemen en groei pijnen.

C. ENKELE MOGELIJKE NADELEN:

1. Aanschaf van een vriezer of extra vriezer.
2. Niet alle kant en klare voedingen zijn overal beschikbaar.
3. Vraagt iets meer werk (in aankoop voeding, opdelen porties, evt. opstellen menu).
4. Vers voederen zonder grondige achtergrondkennis kan tot een tekort aan voedingsstoffen (eiwitten, mineralen, vetten, vitaminen, ...) leiden, maagperforaties (voederen verkeerde botten) en obstructies door bvb geven van teveel bot, ...
5. Kans op salmonella en andere bacteriële infecties is klein, maar nog altijd reëel. Het kan voorkomen bij beginnende vers-eters, en dit omdat de PH-waarde in de maag en darmen nog niet is aangepast.

D. WAT ZIJN NU DE MOGELIJKHEDEN?

Je kan opteren voor een kant en klare voeding (kvv), dit is een gemalen vleesvoeding die in een enkelvoudige versie of complete versie verkrijgbaar is. Of je kan de voeding van je hond zelf samenstellen en dit valt dan onder de noemer barf (Bones and Raw Food of Biologically Appropriate Raw Food) of nrv (natuurlijke rauwe voeding).

1. **Kant en klare voeding (kvv).**

- a. *De enkelvoudige versie.* Is een kant en klare voeding die bestaat uit één soort vlees. Dit kan gaan van rund, kip, pens (=koeienmaag) tot geit, lam, hert, paard enz. Dit is voor je hond geen volledige voeding, maar kan ter afwisseling gegeven worden. De voeding kan je compleet maken door in juiste verhouding orgaan, botmaaltijd en eventueel groenten toe te voegen; afhankelijk uit wat je kvv is samengesteld.
- b. *De complete versie.* Is wel een complete voeding voor je hond. Hier zit in de juiste verhouding spiervlees, bot, orgaan en eventueel groenten en granen verwerkt. Niet alle kvv's bevatten granen. Dit omdat de meningen verdeeld zijn over het feit dat honden deze al dan niet nodig hebben in een compleet menu. Wat calciumbron betreft kan het, afhankelijk van de fabrikant, ook verschillen. Ofwel worden er gemalen botten gebruikt, of er wordt een calciumsupplement aan toegevoegd om zo tot de ideale calcium/ fosforverhouding te komen. Vlees bevat namelijk weinig calcium (kalk) en relatief veel fosfor. Een wanverhouding kan leiden tot botontkalking. Een maaltijd die alleen maar bestaat uit vlees moet dus altijd aangevuld worden met vitaminen en mineralen in de juiste hoeveelheid en in de juiste verhouding.

Hieronder zijn enkele van de meest voorkomende merken (in willekeurige volgorde) van kvv die te koop zijn in België; sommigen in speciaalzaken, andere dan weer via internetwinkels die in België leveren.

Duck (<http://www.ducknatuurvoeding.com>)

Naturis (<http://naturis.be/index/content/section/7/46>)

Smuldier (<http://www.diervoeding.com>)

Carnibest (<http://www.carnibest.nl>)

Degomeat (<http://www.degomeat.be>)

Energique (<http://www.energique.nl>)

Bibi (<http://www.bibidiervoeding.nl>)
Bandit (<http://www.banditvoeding.nl>)
Runner (<http://www.doggyfood.nl/index.html>)
Haaksbarf (<http://www.haaksbarf.nl>)
All animal (<http://www.allanimal.nl>)
Carnivoer (<http://www.carnivoer.nl>)

Ook brengen sommige leveranciers een eigen merk op de markt (lupa, dogshape). Het is een markt die enorm aan het groeien is. Voor welke kvv dan opteren? Je keuze kan je baseren op prijs, beschikbaarheid, uitzicht; maar zal in eerste instantie telkens gebaseerd zijn op hoe je hond het op de betreffende voeding doet. Hoe is zijn stoelgang? Hoe staat zijn vacht? Lust hij de voeding wel? Voelt hij zich goed in zijn vel? Is mijn hond niet te passief of juist hyperactief?

2. Barf (Bones and Raw Food of Biologically Appropriate Raw Food).

Hier ga je heel bewust zelf de voeding (rauwe verse voeding) in de juiste verhoudingen samenstellen. De trendsetter hiervan is Ian Billinghurst, een Australische dierenarts. Je hond krijgt dus rauwe vleesbotten, rauw vlees(spiervlees), rauw orgaanvlees, rauwe gepureerde groentes, eventueel gezonde tafelrestjes en extra's; als maaltijd in de juiste verhouding.

Volgende percentages worden als richtlijn gegeven.

50% rauw vleesbot

20% spiervlees

20% orgaanvlees

10% rauw gepureerde groenten.

- *Vleesbot*: zijn dus botten van 'prooi' dieren waar nog spiervlees omheen zit. Een kippenvleugel, een kippennek en een eendennek bevat ongeveer 50% vlees en 50% bot. Het is de bedoeling dat je vleesbotten voor tenminste 50% uit vlees bestaan. Zijn ze kaler dan wordt er wat extra spiervlees bij gegeven. Dragende botten moeten vermeden worden. Dragende botten zijn bijvoorbeeld knieën, poten en heupbeenderen. Ze zijn namelijk zeer hard en kunnen de tanden beschadigen. Ook kunnen ze voor obstipatie zorgen. Ze kunnen wel als recreatiebot gebruikt worden, maar zijn niet geschikt als maaltijdbot.
- *Spiervlees*: spreekt voor zichzelf, zijn al de spieren van een 'prooi'dier. Men adviseert meestal om minimaal 2 soorten spiervlees te geven, andere dan van het dier waar je bot van geeft. Beschik je over meerdere, des te beter.
- *Orgaanvlees*: zijn al de organen, zoals lever, nieren, hart, long, milt enz. Ook vuile pens (een van de magen van de herkauwers) wordt als orgaanvlees aanzien.
- *Vis*: de beste leverancier van omega 3 en 6 vetzuur is vette vis zoals zalm, makreel, sardientjes, haring, forel. Als de hond het lust, dan is een keer per week vette vis op het menu beslist aan te bevelen. Maar zoal bij alles, niet overdrijven; aangezien de meeste beschikbaar vis, die aangeboden wordt, zoutwatervis is (CAVE! hoge zoutgehalte).

- *Groenten*: alle groenten kunnen in je groentemix verwerkt worden. Let wel op bij gevoelige honden met groentes van de nachtschadenfamilie (tomaat, aubergine, tomat, paprika). Ui en prei kunnen bloedarmoede in de hand werken en wordt daarom best vermeden.
- *Fruit*: wordt meer als tussendoortje gegeven. Appel, peer, banaan, kiwi, sinaasappel, grapefruit, mandarijn, aardbei, bessen, frambozen, abrikozen, perziken, pruimen, mango, papaya, ananas, alle soorten meloen mogen gegeven worden. Rozijnen en druiven kunnen in grote hoeveelheden nier- en leverfalen veroorzaken. Ook opletten met het klokhuis van een appel, de pitten bevatten namelijk blauwzuur, welke giftig is.
- *Zaden en noten*: alle noten worden in rauwe natuurlijke toestand gegeven, dus niet gezouten, geroosterd, gebakken enz. Volgende kunnen wel gegeven worden: sesamzaad, pompoenzaad, zonnebloempitten, pijnboompitten, pepita's, walnoten, hazelnoten, amandel, paranoten, pecannoten.
- Ook kefir, een rauw eitje (1 keer per week, bevat veel vitamine A) en yoghurt kan je als aanvulling gebruiken.
- *Supplementen* zijn bij een goed gebalanceerde voeding niet nodig, maar kan in sommige gevallen wel aangewezen zijn.
Voorbeelden hiervan zijn:
 - Biergist: vitamine B's
 - Kelp: jodium, magnesium, koper, zink, etc.
 - Zeewier: jodium, magnesium, zwavel, selenium, etc.
 - Alfalfa: vitamine A, diverse B's, C, D, E, K, biotine, etc.
 - Essentiële vetzuren: omega 3 en 6 vetzuren. Omega 6 vetzuren zitten al in ruime mate in rauwe voeding. Omega 3 vetzuren als in vette vis, visolie, zalmolie kunnen nuttig zijn.
 - Lijnzaadolie is ook een omega 3 vetzuur, doch een niet-actieve.
 - Levertraanolie: bevat veel vitamine A en D en omega 3 vetzuren. Opletten voor overdosage vitamine A!
 - Tarwekiemolie, maaskiemolie, zonnebloemolie: bevat vitamine E. Tarwekiemolie kan problemen opleveren bij honden allergisch voor graan. Zonnebloemolie bevat niet-actieve omega 6 vetzuren.

3. *NRV of natuurlijk rauw voeren.*

Het verschil tussen NRV en BARF is dat er bij NRV geen groenten/fruit/granen en onnatuurlijke supplementen worden gevoerd. Ook mag de voeding voor een gezonde hond niet gemalen worden maar moet het uit zo'n groot mogelijke stukken bestaan. Het geven van gehele prooidieren zoals konijn met huid en haar wordt aanbevolen. Indien dit niet mogelijk is worden prooidieren nagebootst door prooidierpercentages aan te houden.

Deze zijn als volgt:

15-20% bot (hier wordt met percentage kale botten gerekend)

15%-20% orgaanvlees

60-70% spiervlees.

E. WAT KAN JE VAN WELK DIER NU GEVEN?

- **Schaap:**

- Alle niet-dragende botten bijv. nek, ribben, schouderblad.
- Alle dingen die orgaanvlees zijn, ook lever.
- Pens
- Kop
- Spiervlees

Van lam kun je alle bovengenoemde items geven, daarnaast alle botten.

- **Geit/hert/ree:**

- Alle niet-dragende botten bijv. nek, ribben, schouderblad.
- Pens
- Alle dingen die orgaanvlees zijn, ook lever.
- Spiervlees
- Kop

Van geit (jong of volwassen) en van een jong hert/ree kun je alle bovengenoemde items geven, daarnaast alle botten.

- **Rund:**

- Alle niet-dragende botten bijv. nek, ribben, schouderblad.
- Strot
- Kopvlees
- Snijlingen/spiervlees
- Pens
- Alle dingen die orgaanvlees zijn, ook lever.

Van een kalf kun je alle bovengenoemde items geven, ook alle botten, inclusief staart.

- **Gevogelte:**

In zijn geheel, eventueel inclusief veren die als ruwe vezel dienen.

In stukken: vleugels, nekken, billen,

Denk bij gevogelte aan: kip, eend, kwartel, parelhoen, fazant, eendagskuikens.

- **Konijn & haas:**

Alles kun je geven, ook compleet met haren en kop etc.

- **Vis:**

Afhankelijk van de grootte van de vis, kun je deze in zijn geheel geven of de rauwe afvalproducten zoals koppen en filet. Ook de graten kun je probleemloos geven, deze "tellen" als bot.

Zalm, wijting, tonijn, koolvis, sardientjes, makreel, ongepekelde haring, kabeljauw, tong.

LET WEL OP!

- Geef nooit gekookte, gebakken of gerookte botten. Deze kunnen splinteren. CAVE!
Gerookte parmabotten van in de winkel zijn eigenlijk ook niet geschikt.

- Geef je hond nooit botten zonder toezicht, en weet wat je moet doen als het toch misgaat -> Heimlich manoeuvre.
- Je hond moet in het begin leren kluiven, geef daarom beginnersbotten zoals kip om mee te starten. Let ook op dat ze wel degelijk kauwen en geen hele botten zoals kippennekken in zijn geheel binnenslikken.
- Als je tuinschaar het bot door kan knippen is het geschikt voor je hond.
- Kale botten kunnen als vertierbot gegeven worden, maar maken geen deel uit van de maaltijd. Mogen max1-2 keer per week gegeven worden -> slijtage tanden.

F. HOE BEGIN JE ER NU AAN?

1. **Kant en klare voeding**, is niet zo moeilijk. Linken staan hierboven reeds vermeld, gewoon op zoek gaan naar een verkooppunt bij je in de buurt of via een webwinkel. Sommige leveranciers doen je zelfs een plezier met een proefpakketje.
2. **Bij Barf en Nrv :**
 - a. **Informeren:** verdiep je vooral éérst goed in deze materie. En vooral hoe een uitgebalanceerd menu er moet uit zien. Het is aan jou om je hond zo een gevarieerd mogelijk menu voor te zetten, ook aan de kieskeurige eters. Een bom aan informatie vindt je op <http://www.barfplaats.nl> , je kan ook het online boek van Morgen Eliassen gratis downloaden van internet http://k9joy.com/RauweVoedingVoorHonden/index.php?camp=5_em , en dan is er nog een boekje 'Voer voor Carnivoren' geschreven door Tannetje Koning . Zij is een holistische dierenarts die ook regelmatig in Nederland en België lezingen geeft over deze materie. En ook op de meeste andere hondenfora is er wel een sectie aan gewijd, waar je terecht kan met al je vragen en opmerkingen.
 - b. **Praktische kant:** het lijkt in het begin heel moeilijk met het uitrekenen van de correcte verhoudingen, maar al doende leert men. En het vraagt misschien iets meer werk dan brokken en misschien zelfs een financiële investering voor het aanschaffen van vriezer en materiaal zoals zaag, messen, schaar, snijplank, ... voor je aan de slag kan gaan.

Als je alle info hebt doorgenomen en je bent klaar om te starten, dan kan je op zoek gaan naar adressen waar je barf-producten kan vinden. Dit kan je eigen beenhouwer zijn, grote magazijnen als Makro en Carrefour (promoties in het oog houden), Islamitisch Centrum Rotterdam, of webwinkels als Lupa Diervoeding, Dogshape, Herby, enz. Maar ook barfers onder elkaar helpen elkaar door bvb samen bestellingen te doen of goedkopere adresjes te delen. In het begin is het een beetje zoeken, maar het loopt na een tijdje wel los. En die extra moeite vergeet je als je je hond met veel smaak aan een been ziet kluiven.

Casper eet een duif.

G. HOEVEEL MOET MIJN HOND ER NU VAN ETEN?

Op de meeste sites van de kvv verdelers vind je een indicatie van hoeveel te geven aan je hond. Maar net als bij brokken is dit indicatief en moet je voornamelijk kijken naar je hond en aanpassen in functie daarvan. Wordt hij te dik, dan geef je iets minder; is hij te mager, kan je je portie gaan verhogen. Ook kan het zijn dat je best op zoek gaat naar een andere kvv, die ofwel meer of minder vetten bevat.

Hoe je in verhouding een barf of nrv menu moet samenstellen werd hierboven reeds aangegeven. Maar hoe kom je aan dan aan een hoeveelheid voer per dag? Zoals hier reeds aangegeven, kijk je vooral naar je hond. Een hond heeft een ideaal gewicht als je zijn ribben net niet kan zien maar wel duidelijk kan voelen. Ervaren barfers voeren daarom op het zicht. Maar als beginnend barfer wil je toch wel een houvast. Als je begint ga je uit van 2-5 % van het lichaamsgewicht/per dag voor een volwassen honden, voor pups geeft men als richtlijn 5 -10 %. De hoeveelheden pas je aan in functie van je hond. Ook hier weer ga je minderen als hij te dik is, als hij te mager is ga je de hoeveelheid verhogen. De hoeveelheid/intensiteit van de activiteiten en beweging per dag speelt hierin een grote rol. Zo zal de ene hond maar 1.5% nodig hebben en echte werkhonden zoals sledehonden meer dan het dubbele.

H. MIJN VERHAAL EN ERVARING.

Reeds als pup was mijn Flatcoated retriever een moeilijke eter, liet meermaals zijn voeding staan. Maar had daarnaast ook een doffe schilferige vacht, had tot 8 maal daags stoelgang (afwisselend van een drolletje tot diarree), braakte gemiddeld twee maal in de week, stond

hyper. Heb 4 soorten commerciële brokkenvoedingen geprobeerd (noem geen namen), maar ging van de duurste tot de goedkoopste brok. Maar geen beterschap. Dus ging ik op zoek naar een alternatief. Tijdens mijn speurtocht op het internet zag ik de begrippen kvv, barf en nrv passeren. Gemakkelijkheidshalve werd eerst voor kvv geopteerd. Zo werd Duck geïntroduceerd, in combinatie met een kippenvleugeltje of nek. Want had intussen het plezier ontdekt om mijn hond te zien knagen aan een echt bot. Maar ook gedaan met braken, gedaan met diarree. De hoeveelheid stoelgang werd fors gereduceerd (twee maal daags en compacte, vaste drolletjes). Doffe vacht? Wat is dat? Mensen vragen me op straat met welke shampoo ik hem was, “want amai madammeke diene blinkt nogal”. Ook werd mijn hond zijn gedrag aangenamer, was nog wel een hevige flatcoat, maar werd rustiger. Kon ook eens periodes liggen slapen, en was niet meer het “stuiterballeke, iets wat we van hem tot dan toe gewoon waren. Maar gaande weg met me meer in te lezen in de begrippen barf en nrv, werd er geleidelijk aan meer die richting op gegaan. Want ook voor ons gezin was dit nieuw, en mijn man moest toch nog een beetje overtuigd worden. Daarbij kwam dat er plaats moest gemaakt worden voor een extra vriezer, die nog moest worden aangekocht. Dus ook voor mij was dit een investering. Maar, zoals een slogan van een gekend merk luidt, (lichtjes aangepast dan) “Als het aan de hond lag, kocht ze vers”. Casper heeft een hele tijd als hoofdmaaltijd een kant en klare volledige voeding gekregen, en als “ontbijt” telkens een stuk nrv. Nu barft hij hoofdzakelijk, met af en toe nog een kvv maaltijd. Om een zo gevarieerd mogelijke menu te hebben maak ik voor mezelf een maandmenu op. Hier wordt rekening gehouden dat alles in de juiste verhoudingen op zijn menukaart staat. Voor iedere maaltijd heb ik nu een hond die heel enthousiast klaar staat voor zijn maaltijd en die er duidelijk van geniet.

Is vers beter dan brokken? Voor mijn hond wel, ik heb nu een blij hond, die straalt van gezondheid. Maar de beste voeding is nog steeds degene waar je hond het goed op doet. Maar soms kan die “goed” toch nog net ietsje beter.

De reeds aangehaalde literatuurbronnen werden als infobron gebruikt. Met dank aan Wendy Hostyn voor haar kritische bijdrage.

An De Smet.

bellingsm@scarlet.be